

Dn.16.12.2020 r.

Aktualizacja komentarza do rozporządzenia w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19

Wstęp

Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 sierpnia 2020 r. w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (Dz.U. 2020 poz. 1389 ze zm)¹ oraz rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (Dz.U. 2020 poz. 493 ze zm.) nałożono na dyrektorów szkół i placówek liczne obowiązki w zakresie organizacji pracy szkoły, realizacji zadań szkół i placówek jak i procesów kształcenia w okresie obowiązywania wprowadzonego czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty. Na wstępie należy zaznaczyć, iż obecna sytuacja powoduje konieczność odnalezienia się w sytuacji kryzysowej, odpowiedniego skoordynowania działań, delegowania uprawnień i jednoznacznego wyznaczenia ról podległym pracownikom. Tylko sprawne zarządzania pozwoli opanować i wyjść z sytuacji kryzysowej.

Ograniczenie funkcjonowania jednostek systemu oświaty

Jak stanowi § 1 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 sierpnia 2020 r. w *sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty*

¹Rozporządzenie uchylilo obowiązujące do dnia 31.08.2020 r. rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 marca 2020 r. w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (Dz. U. poz. 410 ze zm.) Przepis § 2 ust. 1 cytowanego wyżej rozporządzenia stanowił, iż w okresie od dnia 12 marca 2020 r. do dnia 10 kwietnia 2020 r. na obszarze kraju ograniczało się funkcjonowanie publicznych i niepublicznych przedszkoli, innych form wychowania przedszkolnego, szkół wszystkich typów, placówek oświatowo-wychowawczych, placówek kształcenia ustawicznego oraz centrów kształcenia zawodowego, placówek artystycznych, placówek zapewniających opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania oraz kolegów pracowników służb społecznych. W ust. 2 § 2 cytowanego powyżej rozporządzenia wprowadzono wyjątki od powyżej zasady ograniczenia funkcjonowania szkół i placówek, poprzez wskazanie katalogu szkół i placówek, do których nie ma zastosowania ta zasada. Przepis ten był wielokrotnie nowelizowany a okres ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty wydłużany, ostatecznie do 31.08.2020 r.

w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 w roku szkolnym 2020/2021 ogranicza się w całości lub w części funkcjonowanie publicznych i niepublicznych jednostek systemu oświaty, w których odpowiednio wszystkie lub poszczególne zajęcia zostały zawieszono na podstawie przepisów wydanych na podstawie odpowiednio art. 95a ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2020 r. poz. 1327), w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2017 r., art. 32 ust. 11 oraz art. 47 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe, w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, **z zastrzeżeniem § 1a.**

Ograniczenie prowadzenia zajęć dokonane w oparciu o cytowany powyżej przepis prawa, wprowadza się na czas, na jaki zostały zawieszono odpowiednio wszystkie lub poszczególne zajęcia. Pierwotnie intencją prawodawcy było utrzymanie funkcjonowania szkół i placówek w formie tradycyjnej, z zastrzeżeniem, że w przypadku gdy zajdzie taka potrzeba wynikająca z sytuacji w danej jednostce systemu oświaty, doraźnie dyrektorzy będą mogli częściowo lub w całości zawiesić stacjonarną pracę danej jednostki. W związku z dodaniem § 1a do omawianego rozporządzenia, przepis § 1 ma zastosowanie do jednostek systemu oświaty niewymienionych w treści § 1a rozporządzenia. A zatem ograniczenie w całości lub części funkcjonowania przedszkola następuje w trybie § 1 na czas, na jaki zostały zawieszono zajęcia w danym przedszkolu. Stosownie do treści § 1a ust. 1 komentowanego rozporządzenia od dnia 9 listopada 2020 r. do dnia 3 stycznia 2021 r.² na obszarze kraju ogranicza się funkcjonowanie publicznych i niepublicznych szkół

² Pierwotnie przepis § 1a od dnia 19 października 2020 r. ograniczył w całości funkcjonowanie publicznych i niepublicznych: szkół ponadpodstawowych, szkół podstawowych dla dorosłych, placówek kształcenia ustawicznego i centrów kształcenia zawodowego, w powiatach znajdujących się w obszarze czerwonym. Natomiast § 1b ust. 1 od dnia 19 października 2020 r. ograniczał w części funkcjonowanie publicznych i niepublicznych: szkół ponadpodstawowych, szkół podstawowych dla dorosłych, placówek kształcenia ustawicznego i centrów kształcenia zawodowego, w powiatach znajdujących się w obszarze żółtym, o którym mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 46a i art. 46b pkt 1-6 i 8-12 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi. Kolejna nowelizacja, która weszła w życie z dniem 24.10.2020 r. nie różnicowała zakresu ograniczenia funkcjonowania szkół na strefy czerwoną o żółtą, wprowadzając ograniczenie funkcjonowanie wymienionych szkół oraz etapów edukacyjnych do 8.11.2020 r. Nowelizacją z dnia 5.11.2020 r. wydłużono okres ograniczenia do 29.11.2020 r. obejmując ograniczeniem również I etap edukacyjny w szkole podstawowej. Okres ograniczenia wydłużono do 3.01.2021 r. nowelizacją z dnia 24.11.2020 r.

podstawowych, szkół ponadpodstawowych; placówek kształcenia ustawicznego i centrów kształcenia zawodowego, ośrodków rewalidacyjno-wychowawczych. Stosownie do treści § 1a ust. 2 omawianego rozporządzenia w przypadku: szkół podstawowych specjalnych oraz szkół ponadpodstawowych specjalnych, szkół podstawowych specjalnych oraz szkół ponadpodstawowych specjalnych, funkcjonujących w specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych, szkół podstawowych specjalnych oraz szkół ponadpodstawowych specjalnych zorganizowanych w podmiotach leczniczych i jednostkach pomocy społecznej - zajęcia mogą być prowadzone w szkole, a decyzję w tym zakresie podejmuje dyrektor szkoły. W ośrodkach rewalidacyjno-wychowawczych dopuszcza się możliwość realizacji zajęć, w szczególności zajęć rewalidacyjnych, zajęć rewalidacyjno-wychowawczych oraz zajęć wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka, za zgodą rodziców dzieci i uczniów posiadających odpowiednio orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, orzeczenie o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych lub opinię o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka. Zajęcia mogą być realizowane w bezpośrednim kontakcie dziecka lub ucznia z osobą prowadzącą te zajęcia. Należy zauważyć, iż ograniczenie funkcjonowania szkół wymienionych w § 1a ust. 1 omawianego rozporządzenia nie dotyczy szkół podstawowych specjalnych oraz szkół ponadpodstawowych specjalnych, funkcjonujących w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych i młodzieżowych ośrodkach socjoterapii, oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych, internatów, branżowych szkół I stopnia - w odniesieniu do uczniów będących młodocianymi pracownikami w zakresie zajęć praktycznych realizowanych u pracodawców, o ile u pracodawcy nie występują zdarzenia, które ze względu na aktualną sytuację epidemiologiczną mogą zagrozić zdrowiu młodocianego pracownika.

Przepis § 2 komentowanego rozporządzenia reguluje zasady realizacji zajęć w okresie ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty zarówno na podstawie § 1 jak i § 1a omawianego rozporządzenia. Zawieszenie zajęć, o których mowa § 1 następuje odpowiednio na podstawie przepisów: rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach³ lub rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 sierpnia 2017r. w sprawie rodzajów innych form wychowania przedszkolnego, warunków tworzenia i organizowania tych form oraz sposobu ich działania⁴ lub rozporządzenia Ministra Edukacji

³ tj. Dz. U. z 2020 r. poz. 1604

⁴ tj. Dz. U. z 2020 r. poz. 1520

Narodowej z dnia 9 sierpnia 2019 r. w sprawie organizacji kształcenia dzieci obywateli polskich czasowo przebywających za granicą⁵. Stosownie do treści § 18 ust. 2a *rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach* dyrektor, za zgodą organu prowadzącego i po uzyskaniu pozytywnej opinii właściwego państwowego powiatowego inspektora sanitarnego, może zawiesić zajęcia na czas oznaczony, jeżeli ze względu na aktualną sytuację epidemiologiczną może być zagrożone zdrowie uczniów. Zgoda organu prowadzącego i opinia państwowego powiatowego inspektora sanitarnego mogą być wydane także ustnie, telefonicznie, za pomocą środków komunikacji elektronicznej lub za pomocą innych środków łączności. W takim przypadku treść zgody lub opinii powinna być utrwalona w formie protokołu, notatki, adnotacji lub w inny sposób. Zawieszenie zajęć w związku z sytuacją epidemiologiczną może dotyczyć grupy, grupy wychowawczej, oddziału, klasy, etapu edukacyjnego lub całej szkoły lub placówki, w zakresie wszystkich lub poszczególnych zajęć. O zawieszeniu zajęć odpowiednio organ prowadzący lub dyrektor zawiadamiają organ sprawujący nadzór pedagogiczny oraz organ rejestrujący, o którym mowa w art. 2 pkt 16 ustawy z dnia 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych (Dz. U. z 2020 r. poz. 17 i 278). Zawieszenie zajęć ze względu na sytuację epidemiologiczną może nastąpić również na podstawie § 5b ust. 3 *rozporządzenia w sprawie rodzajów innych form wychowania przedszkolnego, warunków tworzenia i organizowania tych form oraz sposobu ich działania*, w świetle, którego dyrektor przedszkola lub szkoły podstawowej albo osoba kierująca daną inną formą wychowania przedszkolnego, za zgodą organu prowadzącego i po uzyskaniu pozytywnej opinii państwowego powiatowego inspektora sanitarnego, może zawiesić zajęcia na czas oznaczony, jeżeli ze względu na aktualną sytuację epidemiologiczną może być zagrożone zdrowie dzieci. Forma uzyskania zgody i opinii została określona w tożsamy sposób, jak w przypadku zawieszenia na podstawie *rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach*. O zawieszeniu zajęć również należy powiadomić organ nadzoru pedagogicznego. Zawieszenie zajęć z uwagi na sytuację epidemiologiczną może mieć miejsce także w szkole polskiej, na podstawie § 13a *rozporządzenia w sprawie organizacji kształcenia dzieci obywateli polskich czasowo przebywających za granicą*. Dyrektor szkoły za granicą oraz kierownik szkoły polskiej, za zgodą organu prowadzącego, która może być wydana także ustnie, telefonicznie, za pomocą środków komunikacji elektronicznej lub za pomocą innych środków łączności (w takim

⁵ Dz. U. poz. 1652 ze zm.

przypadku fakt ten należy utrwalić w formie protokołu, notatki lub inny sposób), może zawiesić zajęcia na czas oznaczony, jeżeli ze względu na aktualną sytuację epidemiologiczną lub inne zdarzenie, które wystąpiło na danym terenie, może być zagrożone zdrowie uczniów. Zawieszenie zajęć może dotyczyć w szczególności grupy uczniów, oddziału, klasy, etapu edukacyjnego lub całej szkoły za granicą lub szkoły polskiej, w zakresie wszystkich lub poszczególnych zajęć.

W okresie ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty, w których zajęcia zostały zawieszony w całości lub w część zgodnie z § 1 *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19*, zajęcia te są realizowane z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. Natomiast w sytuacji, gdy zajęcia nie mogą być realizowane w powyższy sposób dyrektor tej jednostki ustala inny sposób realizowania tych zadań i informuje o tym organ prowadzący i organ sprawujący nadzór pedagogiczny. Ustawodawca nie formułuje definicji tegoż „**innego sposobu realizowania zadań**” nie umieszcza otwartego katalogu przykładowych sposobów pozostawiając to tym samym w decyzji dyrektora i grona nauczycieli. Jednym ze sposobów może być przygotowanie kart pracy przez poszczególnych nauczycieli z pełnymi instrukcjami dla uczniów i ich rodziców, w przypadku dzieci realizujących edukację przedszkolną, które mogą im być przekazane drogą elektroniczną (przy założeniu ograniczonego dostępu do internetu, kiedy uczeń deklaruje, że może odebrać podstawowe informację, dokumenty od nauczyciela) pocztą lub odebrane przez rodzica z zachowaniem zasad bezpieczeństwa. Należy zauważyć, że dyrektor ustala również sposób realizacji zadań innych niż prowadzenie zajęć o czym również zawiadamia organ prowadzący i organ nadzoru pedagogicznego.

W okresie ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty, wymienionych w § 1a⁶ *rozporządzenia w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19* zajęcia zasadniczo realizowane są z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość (jeżeli zajęcia te nie mogą prowadzone w powyższy sposób dyrektor tej jednostki ustala inny sposób realizowania tych zadań i informuje o tym organ prowadzący i organ sprawujący nadzór pedagogiczny). Od powyższej ustawy zostały prowadzone wyjątki określone w § 2 ust. 3f pkt 1 i § 1a ust. 2 i 3, a także § 2 ust. 3h i ust. 3j *rozporządzenia w sprawie*

⁶ Stan prawny na dzień 16.12. 2020r. – ograniczenie wprowadzono do 3.01.2021 r.

czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19. Pierwszy wyjątek, o którym wspomniano wyżej dotyczy szkół specjalnych i ośrodków rewalidacyjno – wychowawczych (§ 1a ust. 2 i 3). Natomiast w przypadku szkół podstawowych oraz szkół ponadpodstawowych, o których mowa w § 1a ust. 1, w odniesieniu do uczniów, którzy z uwagi na rodzaj niepełnosprawności lub brak możliwości realizowania zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, o których mowa w ust. 3a, nie mogą realizować tych zajęć w miejscu zamieszkania, dyrektor szkoły ma obowiązek zorganizować zajęcia w szkole. W przypadku szkół prowadzących kształcenie zawodowe, centrów kształcenia zawodowego oraz placówek kształcenia ustawicznego dyrektor odpowiednio szkoły, centrum lub placówki może zorganizować zajęcia z zakresu praktycznej nauki zawodu w miejscu ich prowadzenia, w wybranych dniach tygodnia, w wymiarze nieprzekraczającym 10 godzin tygodniowo, o ile z programu nauczania zawodu lub programu nauczania danej formy pozaszkolnej nie wynika możliwość realizacji wybranych efektów kształcenia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. Zajęcia z zakresu praktycznej nauki zawodu, o których mowa powyżej mogą być prowadzone u pracodawców lub w indywidualnych gospodarstwach rolnych, o ile w podmiotach tych nie występują zdarzenia, które ze względu na aktualną sytuację epidemiologiczną mogą zagrozić zdrowiu uczniów. Powyższe zasady mają zastosowanie odpowiednio do kształcenia praktycznego realizowanego w ramach kursu, o którym mowa w art. 117 ust. 1a pkt 5 ustawy Prawo oświatowe (inne kursy, niż kwalifikacyjny kurs zawodowy, kurs umiejętności zawodowych, kurs kompetencji ogólnych). Warto ponadto zauważyć, iż zostały wprowadzone regulacje dotyczące zajęć sportowych w szkołach sportowych czy mistrzostwa sportowego. W przypadku szkół podstawowych: sportowych, mistrzostwa sportowego, z oddziałami sportowymi i oddziałami mistrzostwa sportowego, o których mowa w § 1a ust. 1 pkt 1, szkół ponadpodstawowych sportowych, szkół ponadpodstawowych mistrzostwa sportowego, oddziałów sportowych w szkołach ponadpodstawowych ogólnodostępnych i oddziałów mistrzostwa sportowego w szkołach ponadpodstawowych ogólnodostępnych, o których mowa w § 1a ust. 1 pkt 2 zajęcia sportowe realizowane na podstawie programów szkolenia realizuje się w miejscu ich prowadzenia lub z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, o których mowa w ust. 3a, wyłącznie w zakresie, w jakim z programu szkolenia wynika możliwość ich realizacji z wykorzystaniem tych metod i technik.

W klasie VIII szkoły podstawowej, klasie III liceum ogólnokształcącego i klasie IV technikum dyrektor szkoły może zapewnić w szkole konsultacje indywidualne lub grupowe z nauczycielem prowadzącym zajęcia edukacyjne z przedmiotów, z których uczeń przystępuje odpowiednio do egzaminu ósmoklasisty lub egzaminu maturalnego.

Dyrektor szkoły, której funkcjonowanie zostało ograniczone na podstawie § 1a *rozporządzenia w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19* o sposobie realizacji zajęć jak i innych zadań informuje o tym organ prowadzący i organ sprawujący nadzór pedagogiczny.

Prawodawca nałożył na dyrektora obowiązek zapewnienia w szkole opieki nad dziećmi osób zatrudnionych w podmiotach wykonujących działalność leczniczą oraz zaangażowanych w zapobieganie, przeciwdziałanie lub zwalczanie COVID-19. Stosownie do treści § 2c *rozporządzenia w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19* w okresie ograniczenia, o którym mowa w § 1a ust. 1 pkt 1 i § 2b ust. 1, szkoła podstawowa oraz szkoła artystyczna realizująca kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej jest obowiązana prowadzić działalność opiekuńczą dla dzieci osób zatrudnionych w podmiotach wykonujących działalność leczniczą oraz innych osób realizujących zadania publiczne w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, uczęszczających do klas I-III szkoły podstawowej lub klas szkoły artystycznej realizującej kształcenie ogólne w zakresie odpowiadającym klasom I-III szkoły podstawowej. Rodzice dziecka, którzy chcą korzystać z opieki, wnioskuje do dyrektora szkoły o objęcie ich dziecka opieką. W praktyce przepis ten dotyczy w szczególności dzieci pracowników służb medycznych czy funkcjonariuszy policji. Prawodawca w treści cytowanego powyżej uregulowania prawnego nie odnosi się jednakże wprost do kwestii realizacji zajęć dydaktycznych przez uczniów objętych opieką w szkole, prowadzonych w tym czasie przez nauczycieli z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. Zastosowanie w takim przypadku powinien mieć przepis § 2 ust. 3f pkt 2 *rozporządzenia w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19*, a zatem dyrektor winien umożliwić uczniom realizację w tym czasie zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość na terenie szkoły, z uwagi na brak możliwości w tym czasie realizacji tych zajęć w miejscu zamieszkania.

Obowiązki dyrektora jednostki systemu oświaty w zakresie organizacji realizacji zadań z wykorzystaniem nauczania zdalnego i innych sposobów nauczania

Stosownie do treści § 1 ust. 1 *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19*, dyrektorzy szkół i placówek odpowiadają za organizację realizacji **zadań tej jednostki, w tym zajęć** z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub innego sposobu realizacji tych zajęć. Posłużenie w treści powyższego uregulowania prawnego sformułowaniem „w szczególności” świadczy o otwartym katalogu obowiązków, które ustawodawca nakłada na dyrektorów jednostek systemu oświaty.

Zmianę *zdania wstępnego* w § 1 ust. 1 cytowanego powyżej aktu prawnego wprowadzoną z dniem 1.09.2020 r., polegającą na wydzieleniu z zadań realizowanych przez jednostki systemu oświaty zajęć, które mają być prowadzone z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub innego sposobu realizacji tych zajęć, należy ocenić pozytywnie. Pierwotnie⁷ w tekście omawianego uregulowania prawnego, jak i § 3a *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 marca 2020 r. w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19*⁸, posłużono się zwrotem „zadań”, które to miały być realizowane z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. Posłużenie się sformułowaniem „zadań” należało ocenić negatywnie, gdyż zadania szkół i placówek nie opierają się jedynie na prowadzeniu działalności dydaktycznej. Jak czytamy w materiale przygotowanym przez Departament Informacji i Promocji MEN z 20 marca 2020 r. „*W czasie ograniczenia funkcjonowania szkół i placówek oświatowych związanego z zagrożeniem epidemiologicznym nauka jest realizowana na odległość. W sytuacji, gdy wystąpią trudności w organizacji zajęć, dyrektor szkoły w uzgodnieniu z organem prowadzącym, powinien określić inny sposób ich realizowania. O wybranym sposobie musi także poinformować kuratora oświaty. Za organizację kształcenia na odległość odpowiada dyrektor szkoły. Jest on zobowiązany do tego, aby powiadomić rodziców, w jaki sposób będzie zorganizowana nauka*”. W materiale tym autorzy posługują się zwrotem **nauka** w przeciwieństwie do użytego przez prawodawcę sformułowania **zadania**, które jak wskazano powyższej jest pojęciem szerszym, w swoim znaczeniu obejmuje również zadania w zakresie zajęć dydaktycznych (nauki). Zgodnie

⁷ Stan prawny do 31.08.2020 r.

⁸ Rozporządzenie zostało uchylone, obowiązywało do 31.08.2020 r.

z zasadami techniki prawodawczej do oznaczenia **jednakowych pojęć** używa się **jednakowych określeń**, a **różnych pojęć nie oznacza się tymi samymi określeniami**. Nie należało zatem zawężyć pojęcia zadania, które w ustawie Prawo oświatowe używane jest dla określenia szeregu funkcji i obowiązków a nie tylko **nauki**.

Wprowadzona z dniem 1.09.2020 r. zmiana zdania wstępnego pozwala na jednoznaczne wskazanie, że z pośród zadań realizowanych przez jednostkę systemu oświaty, to zajęcia realizowane z uczniami prowadzone są zasadniczo z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość.

Ustalenie infrastruktury informatycznej

Stosownie do treści **§ 1 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek** dyrektor jednostki systemu oświaty zobowiązany jest ustalić, czy uczniowie i nauczyciele mają dostęp do infrastruktury informatycznej, oprogramowania i internetu umożliwiających interakcję między uczniami a nauczycielami prowadzącymi zajęcia. Należy zauważyć, iż obowiązek ten został dodany do rozporządzenia z dniem 1 września 2020 r.⁹, co nie oznacza, że przed jego wprowadzeniem dyrektor nie powinien rozeznaczyć możliwości prowadzenia zajęć w formie kształcenia na odległość zarówno wśród uczniów jak i nauczycieli. Wspomniane powyżej zasady delegowania uprawnień i ustalenia ról pracowników pozwolą na oszacowanie możliwości społeczności szkolnej pracy metodami wykorzystywanymi w kształceniu na odległość. Istotną będzie tu rola wychowawcy, który zapyta uczniów oddziału o możliwości uczenia się z wykorzystaniem powyższych sposobów, w tym dostępu do komputera i internetu. Odpowiednio zadanie to w stosunku do nauczycieli może zostać powierzone wicedyrektorowi lub kierownikowi świetlicy. W oparciu o informację zwrotną możliwe będzie udostępnienie zarówno nauczycielom jak i uczniom sprzętu będącego na wyposażeniu szkół. Przekazanie mienia powinno nastąpić w formie pisemnej (np. protokołem przekazania w przypadku nauczyciela, umową użyczenia zawieraną z rodzicami ucznia). Organy prowadzące jednostki systemu oświaty zgodnie z **§ 6 ust. 3 rozporządzenia w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek** mogą użyczyć sprzętu niezbędnego do realizacji przez ucznia lub nauczyciela zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub innego sposobu realizacji tych

⁹ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 sierpnia 2020 r. (Dz. U. 2020 r. poz. 1394)

zajęć, w szczególności komputera (zestawu komputerowego), laptopa albo tabletu. Do użyczenia stosuje się przepisy art. 710-719 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (Dz. U. z 2019 r. poz. 1145 i 1495 oraz z 2020 r. poz. 875). Do dokonania tej czynności organ prowadzący może upoważnić dyrektora jednostki systemu oświaty.

Warto ponadto zauważyć, iż zgodnie z § 2 ust. 3f *rozporządzenia w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19*, w okresie ograniczenia funkcjonowania publicznych i niepublicznych szkół podstawowych oraz szkół ponadpodstawowych¹⁰, w odniesieniu do uczniów, którzy z uwagi na rodzaj niepełnosprawności lub **brak możliwości realizowania zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość**, nie mogą realizować tych zajęć w miejscu zamieszkania, dyrektor szkoły ma obowiązek zorganizować zajęcia w szkole lub umożliwić uczniowi realizację zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość na terenie szkoły. A zatem w przypadku, gdy uczeń zgłosił brak możliwości realizacji zajęć z wykorzystaniem metod i technik na odległość w miejscu zamieszkania, w zależności od przyczyny brak dostępności (infrastruktura sprzętowa, oprogramowanie, internet) będzie miał zastosowanie odpowiednio zastosowanie **§ 6 ust. 3 rozporządzenia w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek lub § 2 ust. 3f rozporządzenia. w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19**. Jeśli uczeń nie ma dostępu do internetu lub sprzętu komputerowego i internetu, dyrektor zobowiązany będzie udostępnić uczniowi infrastrukturę na terenie szkoły. W takim przypadku niezbędne jest zapewnienie opieki uczniowi przebywającemu czy w sali komputerowej lub w innym pomieszczeniu, przykładowo świetlicy, w którym udostępnia mu się sprzęt, wraz z dostępem do internetu. Mając na uwadze fakt, iż zmiany w liczbie zachorowań mogą wpływać na sposób realizacji zajęć w roku szkolnym 2020/2021, skutkując czasowym prowadzeniem zajęć w formie tradycyjnej, jak i ograniczeniem funkcjonowania szkół i placówek w innych okresach, zasadnym jest wprowadzenie mechanizmów pozwalających na monitorowanie bieżącej dostępności uczniów i nauczycieli w sprzęt, oprogramowanie czy internet. Dostępność infrastruktury informatycznej na początku roku szkolnego może ulec zmianie w jego trakcie. Możliwe jest przyjęcie rozwiązania, w którym przed każdym okresem prowadzenia zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, poprzedzonym okresem prowadzenia zajęć w systemie

¹⁰ W obecnym stanie prawnym, zgodnie z § 1a rozporządzenia okres ograniczenia funkcjonowania został ustalony do 3.01.2021 r.

tradycyjnym badać dostępność uczniów i nauczycieli w sprzęt, oprogramowanie i internet lub wprowadzanie zasady, o której zostaną poinformowani nauczyciele i uczniowie (ich rodzice), w świetle, której w przypadku wystąpienia zmiany w dostępie do infrastruktury informatycznej, należy o tym niezwłocznie powiadomić dyrektora (lub wychowawcy).

Ustalenie technologii informatycznych wykorzystywanych w szkole i zasad bezpieczeństwa

Prowadzenie zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość wymaga ustandaryzowania zasad i narzędzi używanych w danej szkole czy placówce. Wprowadzone przez prawodawcę obowiązki określone w **§ 1 ust. 1 pkt 2 i 3 rozporządzenia w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek**, ustalenia przez dyrektora we współpracy z nauczycielami technologii informacyjno – komunikacyjnych wykorzystanych przez nauczycieli do realizacji zajęć oraz określania zasad bezpiecznego uczestnictwa w zajęciach prowadzonych przy ich użyciu służy zarówno ujednoliceniu zasad i technik wykorzystywanych w danej szkole, jak i zapewnieniu bezpieczeństwa uczniom i nauczycielom korzystających z tych technologii. Pod pojęciem technologii informacyjno – komunikacyjnych rozumie się wszelkie działania związane z produkcją i wykorzystaniem urządzeń telekomunikacyjnych i informatycznych oraz usług im towarzyszących, a także gromadzenie, przetwarzanie, udostępnianie informacji w formie elektronicznej z wykorzystaniem technik cyfrowych i wszelkich narzędzi komunikacji elektronicznej. Konieczne zatem będzie wybranie jednego z dostępnych komunikatorów służących do komunikacji pomiędzy uczniami i nauczycielami, nauczycielami a rodzicami (szczególnie w celu konsultacji), nauczycielami a dyrektorem szkoły. Większa liczba komunikatorów w mojej ocenie nie służy dobrej organizacji pracy, utrudnia również sprawowanie nadzoru pedagogicznego. Prowadzenie zajęć może również odbywać poprzez aplikacje, platformy do prowadzenia webinarów, które w mojej ocenie znacznie zwiększają bezpieczeństwo w sieci w porównaniu do dostępnych bezpłatnych komunikatorów, choć można wybrać ten spośród komunikatorów szyfrowanych. Jednym z narzędzi informacyjno-komunikacyjnych wykorzystywanych stale przez wiele szkół jest dziennik elektroniczny. Należy również ustalić zasady korzystania z poczty elektronicznej, jeśli jest to możliwe utworzenie służbowych skrzynek mailowych nauczycielom. Obserwowany na przestrzeni kilkunastu lat rozwój technologii informacyjno-komunikacyjnych stwarza z jednej strony możliwość stałego i szybkiego pozyskiwania wiedzy, dostarcza narzędzia pomocne w nauce,

pracy, czy rozwijaniu pasji i zainteresowań, z drugiej strony niesie zagrożenia. Odnosząc się do sformułowanego obowiązku określenia przez dyrektora zasad bezpiecznego uczestnictwa w zajęciach, należy kwestię tą w mojej ocenie rozpatrywać w kilku aspektach.

Należy na wstępie zauważyć, iż zasady te mają dotyczyć zarówno uczniów, w tym obowiązków i świadomości rodziców jak i nauczycieli. Pierwszą zasadą w mojej opinii powinno być zapewnienie ochrony antywirusowej, drugim aspektem świadomość uczniów jak i rodziców zagrożeń wynikających z posługiwania się technologią informacyjno – komunikacyjną (pornografia, seksting, lokowanie produktu, agresja, ryzyko kontaktu z osobą o złych zamiarach), kolejnym aspektem ochrona danych osobowych i dóbr osobistych a także praw autorskich i własności intelektualnej. Należy rozważyć takie środki ochrony jak: szyfrowanie SSL, szyfrowanie poczty, nie używanie opcji zapamiętywanie hasła, zasady zmiany haseł i nie udostępniania hasła innej osobie, wyłączenie geolokalizacji. Należy przestrzegać uczniów aby nie udostępniali danych osobowych, nauczyciel nie będzie bowiem prosił ucznia o nr pesel czy inne dane osobowe. Należy również uświadomić uczniom i ich rodzicom, że materiały, prezentacje przygotowane przez nauczyciela, w tym nagrania lekcji, objęte są prawami autorskim, nie należy ich zatem przekazywać innym osobom. Nagrana przez ucznia lekcja online, w której nie może on uczestniczyć w czasie faktycznego prowadzenia może być wykorzystana tylko dla jego potrzeb. Udostępnienie nagrania innym osobom stanowi naruszenie dóbr osobistych, w tym danych osobowych.

Ustalenie, we współpracy z nauczycielami, tygodniowego zakresu treści nauczania do zrealizowania w poszczególnych oddziałach klas (semestrów) oraz na zajęciach realizowanych w formach pozaszkolnych.

Stosownie do treści art. 14 ust. 1 pkt 1 ustawy Prawo oświatowe szkoła publiczna zapewnia bezpłatne nauczanie w zakresie *ramowych planów nauczania*. Zadaniem szkoły jest realizacja programów nauczania uwzględniających podstawę programową kształcenia ogólnego, a w przypadku szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe - również podstawę programową kształcenia w zawodach oraz *ramowy plan nauczania, który określa rozporządzenie* Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 kwietnia 2019 r. w sprawie *ramowych planów nauczania* w szkołach publicznych (Dz. U. poz. 639). Powyższy akt rangi podustawowej nie ma zastosowania do czteroletniego technikum i trzyletniego liceum ogólnokształcącego do czasu zakończenia kształcenia w tych szkołach oraz klasach tych

szkół, ramowy plan nauczania dla tych szkół określa *rozporządzenie* Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie *ramowych planów nauczania* w szkołach publicznych (Dz. U. poz. 204). Zgodnie bowiem z art. 363 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 60), przepisy cytowanego powyżej rozporządzenia zachowują moc do czasu zakończenia kształcenia odpowiednio w dotychczasowym gimnazjum, trzyletnim liceum ogólnokształcącym, czteroletnim technikum, klasach dotychczasowej zasadniczej szkoły zawodowej prowadzonych w branżowej szkole I stopnia, dotychczasowej szkole policealnej i szkole specjalnej przysposabiającej do pracy, a także w dotychczasowych szkołach artystycznych.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 **nie wyłączyło** czy też **nie ograniczyło stosowania powyższych aktów wykonawczych jak również realizacji podstawy programowej**. Zgodnie z § 4 ust. 1 *rozporządzenia* Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 kwietnia 2019 r. w sprawie *ramowych planów nauczania* w szkołach publicznych, dyrektor szkoły, uwzględniając ramowy plan nauczania, ustala dla poszczególnych klas i oddziałów **tygodniowy rozkład zajęć**, a w szkołach prowadzących zajęcia w formie zaocznej - semestralny rozkład zajęć:

- 1) obowiązkowych zajęć edukacyjnych;
- 2) zajęć z wychowawcą;
- 3) zajęć rewalidacyjnych dla uczniów niepełnosprawnych;
- 4) zajęć z zakresu doradztwa zawodowego;
- 5) zajęć, o których mowa w § 2 ust. 3 (m.in. zajęcia z religii lub etyki, zajęcia z wychowania do życia w rodzinie)

Realizując obowiązek określony § 1 ust. 1 pkt 7 *rozporządzenia w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19*, ustalenia, we współpracy z nauczycielami, **tygodniowego zakresu treści nauczania** do zrealizowania w poszczególnych oddziałach klas (semestrów) oraz na zajęciach realizowanych w formach pozaszkolnych, dyrektor **musi uwzględnić ramowe plany nauczania, w tym wspomniany przepis** § 4 ust. 1 *rozporządzenia* w sprawie *ramowych planów nauczania* w szkołach publicznych. Dodatkowo dyrektor uwzględnia wymagania określone w § 1 ust. 1 pkt 7 *rozporządzenia w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia*

funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 lit. a do e, które nie są wyczerpujące, o czym świadczy użyty zwrot „w szczególności”. Wskazane w lit. a- c wymagania, są tożsame z określonymi w § 4 *rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach*, zgodnie z którym plan zajęć dydaktyczno-wychowawczych uwzględnia:

- 1) równomierne obciążenie uczniów zajęciami w poszczególnych dniach tygodnia;
- 2) zróżnicowanie zajęć w każdym dniu;
- 3) możliwości psychofizyczne uczniów podejmowania intensywnego wysiłku umysłowego w ciągu dnia.

Dyrektorzy realizując obowiązek, określony w § 1 ust. 1 pkt 7 *rozporządzenia w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19*, winni zastosować dotychczasowe doświadczenia w konstrukcji planów zajęć, mogą wykorzystać również funkcjonujący dotychczas plan lub wprowadzić w nim pewne modyfikacje. Powyższy obowiązek jest realizowany we współpracy z nauczycielami. Ustalenie tygodniowego **zakresu treści nauczania** do zrealizowania w poszczególnych oddziałach klas (semestrów) oraz na zajęciach realizowanych w formach pozaszkolnych, w praktyce będzie oznaczało podanie tematów, które nauczyciel zamierza zrealizować z uczniami. Dla poszczególnych tematów powinny zostać przypisane formy pracy z uczniami, tak aby dyrektor mógł monitorować wymaganie, o którym mowa w lit d. przemiennego kształcenia z użyciem monitorów ekranowych i bez ich użycia. W tym zakresie dyrektor może wprowadzić narzędzie online, które umożliwi mu uprzednie monitorowanie form prowadzonych zajęć w ciągu danego dnia, w poszczególnych oddziałach (np. nauczyciele do środy podają zakres treści nauczania na kolejny tydzień wraz z formą ich realizacji, pozwoli to dyrektorowi na ocenę czy w danym dniu nie dojdzie do sytuacji, iż uczniowie wszystkie lekcje odbywają przy monitorach ekranowych). Dyrektor powinien uwzględnić zasady bezpiecznego i **ergonomicznego korzystania przez uczniów z urządzeń umożliwiających kształcenie na odległość, mając na uwadze wiek, etap kształcenia, czy sytuację rodzinną (informację otrzymaną od wychowawcy czy uczeń posiada własny komputer czy też w rodzinie z jednego komputera korzystają uczeń i jego rodzice, którzy pracują zdalnie w domu).**

Natomiast ograniczenia wynikające ze specyfiki zajęć mogą mieć różnych charakter, nie można wykluczyć, iż pewnych treści może nie dać się zrealizować w obecnym okresie (np. w ramach w-f). Przepisy nie określają jakie to mogą być ograniczenie, kwestia ta

powinna być zgłoszona przez nauczyciela, uczniów lub rodziców. Prawodawca nie odniósł się również do ostatniego z wymogów wskazanych przy konstrukcji tygodniowego zakresu treści nauczania jakim jest konieczność zapewnienia bezpieczeństwa wynikającego ze specyfiki realizowanych zajęć. Należałoby w tym zakresie odnieść się zarówno do bezpieczeństwa informatycznego ale również do realizacji przez uczniów zajęć, w których uczniowie nie korzystają z komputera. Zajęcia plastyczne, techniczne, doświadczenia z zakresu nauk ścisłych (chemii, biologii, fizyki), które uczniowie w systemie tradycyjnym wykonywali pod nadzorem nauczyciela, czy ćwiczenia wykonywane podczas zajęć z wychowania fizycznego, należy przeanalizować pod kontem bezpieczeństwa ich wykonania w domu bez nadzoru nauczyciela. Proponowane techniki i formy pracy artystycznej, zajęć sportowych czy doświadczeń do wykonania przez ucznia w domu samodzielnie muszą uwzględniać zasady bhp.

Ustalenie, we współpracy z nauczycielami, sposobu monitorowania postępów uczniów oraz sposobu weryfikacji wiedzy i umiejętności uczniów, w tym również informowania uczniów lub rodziców o postępach ucznia w nauce, a także uzyskanych przez niego ocenach

Obowiązkiem określonym w § 1 ust. 1 pkt 10 *rozporządzenia w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19* jest ustalenie we współpracy z nauczycielami, sposób monitorowania postępów uczniów oraz sposób weryfikacji wiedzy i umiejętności uczniów, w tym również informowania uczniów lub rodziców o postępach ucznia w nauce, a także uzyskanych przez niego ocenach. Stosownie do treści art. 98 ust. 1 pkt 8 ustawy Prawo oświatowe **statut szkoły zawiera szczegółowe warunki i sposób oceniania wewnątrzszkolnego uczniów, o którym mowa w art. 44b ustawy o systemie oświaty**. Rozważania dotyczące wskazanego powyższej obowiązku należy zatem rozpocząć od regulacji ustawy o systemie oświaty oraz funkcjonującego w danej szkole statutu. **Omawiając jego realizację posłużę się fragmentami statutu jednej z katowickich szkół**. Wprowadzenie czasowego ograniczenia funkcjonowania szkół, jak również realizacja zadań jednostki, a zasadzie kształcenia, z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub innego sposobu kształcenia nie skutkuje zawieszeniem stosowania statutów szkół czy też automatycznym obowiązkiem dokonywania w nich zmian. Konieczna będzie oczywiście analiza treści statutu, w tym części dotyczącej wewnątrzszkolnego systemu oceniania, która ma na celu ustalenia czy regulacje te mogą być nadal stosowane.

Ocenianiu podlegają zarówno osiągnięcia edukacyjne ucznia, jak i jego zachowanie. Zgodnie z art. 44b ust. 3 ustawy o systemie oświaty ocenianie osiągnięć edukacyjnych ucznia polega na rozpoznawaniu przez nauczycieli **poziomu i postępów w opanowaniu przez ucznia wiadomości i umiejętności**. Ocenianie zachowania ucznia, natomiast w świetle ust. 4 cytowanego powyżej uregulowania prawnego, polega na rozpoznawaniu przez wychowawcę oddziału, nauczycieli oraz uczniów danego oddziału stopnia respektowania przez ucznia zasad współżycia społecznego i norm etycznych oraz obowiązków określonych w statucie szkoły. Jak stanowi przepis art. 44b ust. 5 ustawy o systemie oświaty ocenianie osiągnięć edukacyjnych i zachowania ucznia odbywa się w ramach oceniania wewnątrzszkolnego, które ma na celu:

- 1) **informowanie ucznia o poziomie jego osiągnięć edukacyjnych i jego zachowaniu oraz o postępach w tym zakresie;**
- 2) **udzielanie uczniowi pomocy w nauce poprzez przekazanie uczniowi informacji o tym, co zrobił dobrze i jak powinien się dalej uczyć;**
- 3) udzielanie wskazówek do samodzielnego planowania własnego rozwoju;
- 4) motywowanie ucznia do dalszych postępów w nauce i zachowaniu;
- 5) **dostarczanie rodzicom i nauczycielom informacji o postępach i trudnościach w nauce i zachowaniu ucznia oraz o szczególnych uzdolnieniach ucznia;**
- 6) umożliwienie nauczycielom doskonalenia organizacji i metod pracy dydaktyczno-wychowawczej.

Ocenianie wewnątrzszkolne obejmuje między innymi ustalanie ocen bieżących, śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych oraz zajęć, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 13 ust. 3 ustawy o systemie oświaty, a także śródrocznej oceny klasyfikacyjnej zachowania, czy ustalanie warunków i sposobu **przekazywania rodzicom informacji o postępach i trudnościach w nauce i zachowaniu ucznia** oraz o szczególnych uzdolnieniach ucznia (art. 44b ust. 6).

Wskazane powyżej regulacje prawne nie są jedynymi, w których ustawodawca zawarł obowiązek monitorowania postępów uczniów, weryfikacji ich wiedzy i umiejętności, czy informowania uczniów jak i ich rodziców (opiekunów) o postępach w nauce i ocenach.

Regulacje statutowe, w których ustala się skale ocen, czy formy oceniania nadal mogą być respektowane. Przykładowo przepis statutu, w świetle którego „przyjmuje się następujące formy sprawdzania postępów uczniów: **ustne**, rozumiane jako ocenianie wspierające; **pisemne**, rozumiane jako ocenianie sumujące lub wspierające; **wytwory ucznia** –

ujawniające indywidualność i kreatywność; **aktywność** – manifestujące zadatki, uzdolnienia, chęci; **inne formy**, odzwierciedlające systematyczność i stosunek do obowiązków uczniów”, nadal mają zastosowanie (w zakresie innych form statut wskazuje: „Nauczyciel na bieżąco kontroluje i ocenia systematyczność uczniów. W tym procesie może stosować oceny za: **zeszyt, zadanie domowe, pracę na lekcji i inne**”).

Wskazany w cudzysłowie przepis statutu określa **sposoby weryfikacji wiedzy i umiejętności**, z jego treści **nie wynika**, że ocenianie ustne następuje wyłącznie w sali lekcyjnej „twarzą w twarz” i jest niedopuszczalne w trakcie lekcji prowadzonej online.

W przytaczanych przez mnie fragmentach statutu jednej z katowickich szkół **wytwór** został określony jako praca, która powinna być dowodem kreatywności, indywidualizmu lub pasji ucznia, powinien mieć charakter pracy badawczej, indywidualnej lub grupowej, zalecono stosowanie metody projektu. Tak skonstruowany przepis statutu pozwala na jego stosowanie również w obecnych warunkach, w którym szkoły funkcjonują, uczniowie mogą dostarczyć prace w formie elektronicznej (nawet zdjęcia pracy, jeśli wytwór ma charakter manualny - artystyczny np. dotyczy ochrony zasobów i środowiska naturalnego) lub poprzez dostarczenie do szkoły do przygotowanej skrzynki umieszczonej na zewnątrz budynku.

Kolejny fragment statutu dookreśla zasady weryfikacji wiedzy ucznia w formie sprawdzianu, stanowiąc między innymi, iż „Podstawową formą pisemną jest sprawdzian. Każdy sprawdzian musi być zapowiedziany, z co najmniej tygodniowym wyprzedzeniem i jednoczesną adnotacją w dzienniku. Nauczyciel informuje uczniów o celu, formie i czasie trwania sprawdzianu. **Wszystkie formy pisemne są pracą samodzielną, co w praktyce oznacza, że uczeń pisze je bez korzystania z niedozwolonych pomocy.** Pomoce dozwolone dopuszcza każdorazowo nauczyciel przedmiotu. Uczeń łamiący powyższe ustalenia przerywa pracę i otrzymuje ocenę niedostateczną...”. Prowadzenie zajęć dydaktycznych z wykorzystaniem metod i technik na odległość umożliwia również realizację formy oceniania jaką jest sprawdzian, w tym regulacji dotyczącej **pracy samodzielnej**. Opracowanie testu online, który uniemożliwia powrót do poprzedniego pytania i ogranicza czas na odpowiedź do kilkunastu sekund, uniemożliwi uczniowi korzystanie z niedozwolonych pomocy dydaktycznych. Warto również odnieść się do **przepisu statutu, który określa liczbę ocen, które uczeń musi otrzymać w semestrze – okresie i z jakich form oceniania**. Pozwoli to w oparciu o oceny już wystawiane, przed wprowadzeniem czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty, na ustalenie czy uczniowie otrzymali dotychczas wymaganą liczbę ocen, w tym z obowiązkowych form oceniania. Jeśli przeprowadzona przez nauczycieli analiza wykaże, że uczniowie uzyskali już

minimalną liczbę ocen, w tym z wymaganych sposobów oceniania, można w przypadku trudności technicznych przeprowadzać te formy oceniania, które są bardziej dostępne i dogodne dla ucznia jak i nauczyciela. Jeśli statut stanowi „Uczeń w ciągu okresu powinien uzyskać co najmniej trzy oceny, w tym co najmniej jedną ocenę za sprawdzian” to należy po pierwsze dokonać wspomnianej przeze mnie analizy, a następnie podjąć decyzję, które z sposobów oceniania będą realizowane. Dopiero wówczas możliwe będzie ustalenie wraz z nauczycielami, które ze sposobów monitorowania postępów uczniów w nauce uregulowane w statucie będą stosowane i doprecyzowanie jedynie tych kwestii (np. ustna forma poprzez rozmowę z użyciem komunikatora), którego dokonuje dyrektor (nie statut), porozumiewając się w tym zakresie z nauczycielami. Sposób informowania uczniów i rodziców uczniów o postępach w nauce i uzyskanych ocenach, w czasie ograniczenia funkcjonowania szkół i placówek również powinien zostać ustalony w oparciu o regulacje statutu i analizę podobną do tej jaką zaprezentowałam w zakresie monitorowania postępów uczniów i sposobów weryfikowania ich wiedzy i umiejętności.

Informacja o sposobie i trybie realizacji zadań tej jednostki, w szczególności w zakresie organizacji kształcenia specjalnego, pomocy psychologiczno-pedagogicznej, indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego, indywidualnego nauczania, zajęć rewalidacyjno-wychowawczych, zajęć wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka lub zajęć, o których mowa w art. 165 ust. 7 i 10 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe

Dyrektorzy szkół i placówek odpowiadają za organizację realizacji zadań tej jednostki, nie tylko zajęć prowadzonych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub innego sposobu realizacji tych zajęć. We wcześniejszej części komentarza została przedstawiona relacja zwrotów „zadania” i „zajęcia” używanych przez prawodawcę w treści omawianych regulacji, w tym wprowadzone w tym zakresie zmiany. Jak wskazano „zadania” realizowane przez szkoły i placówki nie opierają się jedynie na prowadzeniu działalności dydaktycznej, a wprowadzona z dniem 1.09.2020 r. zmiana zdania wstępnego pozwala na jednoznaczne wskazanie, że z pośród zadań realizowanych przez jednostkę systemu oświaty, to zajęcia realizowane z uczniami prowadzone są zasadniczo z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. Obowiązkiem dyrektora wynikającym z § 1 ust. 1 pkt 13 rozporządzenia w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, jest poinformowanie uczniów, rodziców i nauczycieli o sposobie

i trybie realizacji zadań tej jednostki, w szczególności w zakresie organizacji kształcenia specjalnego, pomocy psychologiczno-pedagogicznej, indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego, indywidualnego nauczania, zajęć rewalidacyjno-wychowawczych, zajęć wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka lub zajęć, o których mowa w art. 165 ust. 7 i 10 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe.

Na dyrektorze w tym zakresie ciąży również obowiązek wynikający z § 2 ust. 5 w *sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19*, poinformowania organu prowadzącego i organu nadzoru pedagogicznego o sposobie realizacji innych realizowanych zadań.

Warto przytoczyć szereg regulacji prawych, w których ustawodawca odnosi się do zadań szkół i placówek. Zgodnie art. 98 ust. 1 pkt 4 ustawy Prawo oświatowe statut szkoły publicznej zawiera w szczególności cele i **zadania** szkoły wynikające z przepisów prawa oraz sposób ich wykonywania, w tym w zakresie udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej, organizowania opieki nad dziećmi niepełnosprawnymi, umożliwiania uczniom podtrzymywania poczucia tożsamości narodowej, etnicznej, językowej i religijnej, z uwzględnieniem zasad bezpieczeństwa oraz zasad promocji i ochrony zdrowia (w zakresie statutów szkół niepublicznych zastosowanie będzie miał art. 172 ustawy Prawo oświatowe, który również posługuje się zwrotem zadania). Odpowiednio obowiązek sformułowany w art. 102 ust. 1 pkt 3 oraz art. 112 ust. 1 pkt 1 ustawy Prawo oświatowe dotyczy statutów przedszkoli i placówek. Stosownie do treści art. 103 ust. 1 ustawy Prawo oświatowe szkoła w zakresie realizacji zadań statutowych zapewnia uczniom możliwość korzystania z:

1. pomieszczeń do nauki z niezbędnym wyposażeniem;
2. biblioteki;
3. świetlicy - w przypadku szkoły podstawowej, szkoły artystycznej realizującej kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej i szkoły prowadzącej kształcenie specjalne, o której mowa w art. 127 ust. 1;
4. gabinetu profilaktyki zdrowotnej;
5. zespołu urządzeń sportowych i rekreacyjnych;
6. pomieszczeń sanitarno-higienicznych i szatni;

7. pomieszczenia umożliwiającego bezpieczne i higieniczne spożycie posiłków podczas pobytu w szkole - w przypadku szkoły podstawowej oraz szkoły artystycznej realizującej kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej.

Podobne rozwiązanie wobec przedszkoli formułuje art. 108 ustawy Prawo oświatowe.

Obowiązek informacyjny, o którym mowa w **§ 1 ust. 1 pkt 13 rozporządzenia w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19**, winien być zatem rozpatrywany w oparciu o zadania, które szkoła realizuje na podstawie przepisów prawa, a które zostają skonkretyzowane w statucie szkoły. Jak wskazano powyżej statut określa cele i **zadania** szkoły wynikające z przepisów prawa oraz **sposób ich wykonywania (art. 98 ust. 1 pkt 4 ustawy Prawo oświatowe)**, **dyrektor ma natomiast obowiązek wynikający z § 1 ust. 1 pkt 13** cytowanego powyżej rozporządzenia przekazania uczniom, rodzicom i nauczycielom **informacji o sposobie i trybie realizacji zadań**. Przy formułowaniu informacji o sposobie i trybie realizacji zadań, w okresie czasowego ograniczenia organizacji szkół i placówek istotna będzie analiza zadań statutowych. Informacja może zawierać odesłanie do poszczególnych regulacji w statucie (np. wskazać iż zadanie/ zadania określone w § ust. / pkt Statutu są realizowane w sposób). Warto odnieść się do również do wskazanych obowiązków w zakresie udostępniania pomieszczeń, uregulować chociażby kwestię funkcjonowania biblioteki czy stołówki szkolnej.

O ile w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania szkół działalność stołówek szkolnych może zostać zawieszona to należy rozważyć zasady działania biblioteki szkolnej. W praktyce może się bowiem zdarzyć, iż uczeń będzie chciał wypożyczyć książkę czy lekturę szkolną aby realizować wydane przez nauczyciela polecenia w tym okresie. Możliwe jest przykładowo przyjęcie rozwiązania, w którym uczeń zamawia elektronicznie książkę, a następnie otrzymuje informację o dniu i godzinie jej odebrania. Samo odebranie powinno następować przy zachowaniu zasad bezpieczeństwa, w tym zapewnienia środków ochrony (przykładowo uczeń nie wchodzi do pomieszczenia biblioteki, książka po pojawieniu się ucznia o wyznaczonej godzinie przed budynkiem szkoły jest wyłożona przez nauczyciela bibliotekarza na stoliku w holu szkoły lub nawet przed budynkiem szkoły, następnie nauczyciel oddala się na bezpieczną odległość i uczeń odbiera książkę).

Koordinacja współpracy nauczycieli z uczniami lub rodzicami

Dyrektor szkoły zgodnie z § 1 ust. 1 pkt 14 rozporządzenia w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 koordynuje współpracę nauczycieli z uczniami lub rodzicami, uwzględniając potrzeby edukacyjne i możliwości psychofizyczne dzieci i uczniów, w tym dzieci i uczniów objętych kształceniem specjalnym, dzieci objętych wczesnym wspomaganie rozwoju lub uczęszczających na zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze. Zadanie to wiąże w pewnym zakresie z pozostałymi obowiązkami określonymi w cytowanym powyżej akcie prawnym. Należy przytoczyć chociażby obowiązek określony w § 1 ust. 1 pkt 4 wskazania, we współpracy z nauczycielami, źródeł i materiałów niezbędne do realizacji zajęć, czy w § 1 ust. 1 pkt 9 zapewnienia każdemu uczniowi lub rodzicom możliwość konsultacji z nauczycielem prowadzącym zajęcia oraz przekazania im informację o formie i terminach tych konsultacji. A zatem inne obowiązki wymienione przez ustawodawcę są w pewnym zakresie dopełnieniem obowiązku **koordynacji** określonego w § 1 ust. 1 pkt 14. Jak wskazano na wstępie dyrektor jednostki oświatowej - powinien rozpocząć działania od podziału zadań, obowiązków i odpowiedzialności w swoim zespole kierowniczym. Koordinacja współpracy kilkunastu czy kilkudziesięciu nauczycieli i kilkuset uczniów i ich rodziców przez jedną osobą, z punktu widzenia zasad zarządzania jest niemożliwa. Przykładowo dyrektor może dokonać następującego podziału obowiązków w zakresie koordynacji:

- klasy I - III (z uwzględnieniem uczniów z orzeczeniami czy opiniami) – za koordynację zadań kształcenia na odległość odpowiada – **kierownik świetlicy**;
- klasy IV - VI (z uwzględnieniem uczniów z orzeczeniami czy opiniami) – za koordynację zadań kształcenia na odległość odpowiada – **wicedyrektor**;
- klasy VII - VIII (z uwzględnieniem uczniów z orzeczeniami czy opiniami) – za koordynację zadań kształcenia na odległość odpowiada – **dyrektor**;

Warto odnieść się do standardów kontroli zarządczej, które wymagają, aby zakres zadań, uprawnień i odpowiedzialności jednostek, poszczególnych komórek organizacyjnych oraz zakres podległości pracowników powinien być określony w formie pisemnej w sposób przejrzysty i spójny. Wytyczne do samooceny kontroli finansowej wskazują, aby w szkole

- został określony w formie pisemnej podział kompetencji (uprawnień i odpowiedzialności) kierownictwa,

- został określony w formie pisemnej zakres zadań poszczególnych komórek organizacyjnych a także zakres zadań, uprawnień i odpowiedzialności kierowników, np. w drodze regulaminu organizacyjnego,
- kierownicy każdego szczebla zostali poinformowani o swoich obowiązkach i odpowiedzialności i byli ich w pełni świadomi.

Delegowanie zadań na wicedyrektora czy inne stanowisko kierownicze powinno nastąpić w formie pisemnej (np. w formie zarządzenia). Nauczyciele, uczniowie jak i rodzice powinni zostać o tym fakcie poinformowani.

Rada pedagogiczna

Rada pedagogiczna jako organ kolegialny podejmuje rozstrzygnięcia w formie uchwały większością głosów, zgodnie z art. 73 ust.1 ustawy Prawo oświatowe oraz wydanego w oparciu o art. 73 ust. 2 ustawy Prawo oświatowe regulaminu. Uchwały podejmowane się **zwykłą większością głosów, w obecności co najmniej połowy członków rady.**

Przepis art. 73 ust. 1 ustawy Prawo oświatowe określa zatem wymagane kworum, którym jest co najmniej połowa składu organu oraz zwykłą większość wymaganą do uchwalenia uchwały, która oznacza, iż głosów oddanych za przyjęciem uchwały musi być więcej niż oddanych przeciw jej podjęciu. Warto zauważyć, iż ustawodawca nie wprowadza normatywnej zasady związanej z formą głosowania, nie została również zakazana organizacja posiedzeń rady w formie wideokonferencji. Zestawienie treści tego przepisu z innymi unormowaniami prawnymi chociażby regulującymi pracę radnych pozwala na stwierdzenie, że ustawodawca w art. 73 ust. 1 ustawy Prawo oświatowe nie zastrzegł określonej formy podejmowania uchwał przez radę pedagogiczną. Kwestię tą reguluje regulamin rady pedagogicznej. Jakie sposoby głosowania możemy zatem wskazać w oparciu o regulacje prawne dotyczące różnych organów kolegialnych. Najczęstszą formą głosowania, stosowaną częstokroć w praktyce szkolnej jest **głosowanie poprzez podniesienie ręki**. Przepis art. 14 ust. 2 i 3 ustawy o samorządzie gminnym, wskazujący, że głosowania jawne na sesjach rady gminy odbywają się za pomocą **urządzeń umożliwiających sporządzenie i utrwalenie imiennego wykazu głosowań** radnych, a przypadku braku takiej możliwości, z przyczyn technicznych przeprowadza się **głosowanie imienne**, zobowiązuje radnych do głosowania w określony w ustawie sposób. Niedopuszczalnym będzie zatem zarządzenie głosowania radnych poprzez

podniesienie ręki. Głosowanie imienne polega na wrzuceniu do urny podpisanej imiennie karty do głosowania. (członkowie organu kolegialnego są wyczytywani przez przewodniczącego najczęściej w porządku alfabetycznym, po czym wrzucają kartę do urny). O ile głosowanie poprzez urządzenia do liczenia głosów w praktyce szkolnej wymagałoby zakupu urządzenia wraz z oprogramowaniem, to głosowanie imienne może być z powodzeniem stosowane w przypadku rady pedagogicznej. Głosowanie pisemne tzw. kurenda (tryb obiegowy), stosowane jest zgodnie z art. 227 § 2 Kodeksu spółek handlowych w przypadku spółek z o.o.

Stosownie do treści § 11a ust. 1 *rozporządzenia w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19*, w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty **czynności organów** tych jednostek określone w przepisach dotyczących funkcjonowania tych jednostek **mogą być podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej** w rozumieniu art. 2 pkt 5 ustawy z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną (Dz. U. z 2020 r. poz. 344) lub za pomocą innych środków łączności, a w przypadku **kolegialnych organów jednostek systemu oświaty - także w trybie obiegowym**. Treść podjętej w ten sposób czynności powinna być utrwalona w formie odpowiednio protokołu, notatki, adnotacji lub w inny sposób. Należy podkreślić, iż wskazany powyżej akt prawny **nie wyłącza** w zakresie stosowania przepisu art. 73 ust. 1 i 2 ustawy Prawo oświatowe, a zatem regulaminy poszczególnych rad pedagogicznych pozostają w mocy.

Dyrektor w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, może oczywiście zwołać posiedzenie w sposób dotychczasowy, z zapewnieniem bezpieczeństwa, może również przeprowadzić posiedzenie rady pedagogicznej w formie wideokonferencji, jeżeli pozwalają mu na to uwarunkowania techniczne.

Wspomniane już głosowanie w trybie obiegowym polega na przesłaniu uchwały wszystkim członkom rady pedagogicznej w takim samym brzmieniu wraz z kartą do głosowania (kartą uzgodnień). Jaki sposób wybierze dyrektor będzie uzależnione od treści regulaminu rady pedagogicznej.

Zgodnie z art. 73a ustawy Prawo oświatowe, w przypadku, gdy rada pedagogiczna nie podejmie uchwały w zakresie wyników klasyfikacji i promocji uczniów, rozstrzyga o tym jednoosobowo dyrektor szkoły, a w przypadku gdy dyrektor szkoły nie podejmie rozstrzygnięcia, o wynikach klasyfikacji i promocji uczniów rozstrzyga nauczyciel wyznaczony przez organ prowadzący szkołę. Dokumentację dotyczącą klasyfikacji i promocji

uczniów oraz ukończenia przez nich szkoły, w przypadkach, podpisuje wówczas odpowiednio dyrektor szkoły lub nauczyciel wyznaczony przez organ prowadzący szkołę. W okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, działalność rady pedagogicznej nie została zawieszona, a zatem dyrektor będzie mógł zastosować tryb przewidziany w art. 73a tylko wówczas kiedy rada jako organ kolegialny nie będzie zdolna do podjęcia uchwały. Sytuacja ta będzie miała miejsce w przypadku braku wymaganego kworum wynikającego z hospitalizacji jej członków. **(zachęcam Państwa do udziału w szkoleniu dostępnym bezpłatnie na you tube ROME Metis poświęconemu działaniu rady pedagogicznej w okresie epidemii, jak i innych szkoleń dotyczących obecnej sytuacji w szkole)**

Opracowanie:

Anna Król –specjalista prawa oświatowego, współpracownik ROM-E Metis w ramach programu Szkoły w Sieci –grupy dyrektorów przedszkoli i szkół podstawowych.